

1. Úvod

Předkládaná publikace si klade za cíl být prvním krokem k zacelení dosavadní mezery na poli numismatického bádání o římských mincích uložených v depozitářích moravských muzeí. Dosud totiž neexistují žádné přehledové katalogy s publikovanými fondy těchto institucí.¹ Do čela této iniciativy se dovoluje zapojit Moravské zemské muzeum jakožto nejstarší a největší moravská sbírkotvorná organizace s více než 5 000 antických mincí. Předmětná publikační řada by měla obsahovat zpracování systematické sbírky MZM po jednotlivých chronologických úsecích. Na chystaný první díl celé série věnovaný mincím římské republiky² navazuje tato kniha zahrnující 426 mincí římského císařství počínaje vládou prvního římského císaře Augusta přes ražby jeho následovníků z julsko-klaudijské dynastie až po mincovnictví občanských válek v Římě a roku „čtyř císařů“, kterou ukončilo vítězné tažení renomovaného vojevůdce Tita Flavia Vespasiana proti Vitelliovi 20. prosince roku 69 a založení nové stabilní císařské dynastie Fláviovců.

Za pilotní projekt takového publikačního počínání v rámci České republiky lze považovat kompletní katalog mincí římské republiky z fondů Národního muzea v Praze s jejich analytickým vyhodnocením a podrobnou dokumentací (*Militký – Vacinová 2018*), jenž byl předobrazem i vzorem pro vypracování této knihy. Ještě o něco dřívější badatelské úspěchy však představuje zveřejnění komplexu Chaurovy sbírky uložené v Národním muzeu v Praze (*Militký – Vacinová 2012*) a ucelená publikace celé antické sbírky malého regionálního muzea v České Lípě (*Lužický – Gambacorta – Trefný 2012*). Z českých a moravských institucionálních kolekcí antických mincí je možné jmenovat ještě monografické publikace římských republikánských mincí ze sbírek Univerzity Karlovy v Praze (*Marrek 1985*) a Univerzity Palackého v Olomouci (*Militký 2016*) a tematický excerpt mincovnictví vojenských císařů ze sbírky Univerzity Karlovy v Praze (*Lužický 2008*). Na Slovensku byl v jedné časopišce studii a poté v samostatné publikaci popsán

a zveřejněn celý fond Slovenského národního muzea v Bratislavě již v průběhu 80. let 20. století (*Minarovičová 1984; 1990*).

V evropském kontextu můžeme rovněž konstatovat převažující publikační vakuum či spíše nevyrovnanost intenzity zveřejňování ucelených souborů římských mincí z muzejních fondů. Vyjma území vlastní Itálie, kde pravidelně vychází jednotlivé svazky ediční řady *Sylloge Nummorum Romanorum*, jsou soubory v této publikační sérii zveřejňovány spíše výjimečně, příp. z okrajových (*Vardanyan 2011*) až cizokrajných oblastí (*Martins Magalhães 2017*). Jednotlivé stredo a západoevropské oblasti mají obvykle svůj specifický přístup k systému zveřejňování kolekcí antických mincí. V Rakousku jsou univerzitní, muzejní a církevní sbírky římských mincí publikovány v ediční řadě *Thesaurus Nummorum Romanorum et Byzantinorum*. V rámci ní byly zveřejněny např. antické numismatické kolekce z vídeňské univerzity (*Göbl – Czurda-Ruth 1980*), ze zemského muzea v Linci (*Prokisch 1998*) nebo okresního muzea v Stockerau (*Schmidt-Dick – Szaivert 1991*) a dále z arcibiskupského a městského muzea v St. Pöltnu (*Schmidt-Dick – Szaivert 1992*), cisterciáckých opatství Wilhering a Zwettl (*Dick 1975*), benediktinského kláštera v Göttweigu (*Szaivert 1983*) či augustiniánského kláštera v Klosterneuburgu (*Alram – Denk – Szaivert 1989*).

V Německu byl realizován digitální projekt mincovního kabinetu sítě univerzitních sbírek řeckých, římských a byzantských mincí dostupný online a virtuálně propojený (NUMiD), do něhož má být časem zapojena také vídeňská univerzita.³ Solitérně byly potom publikovány fondy římských republikánských mincí nebo ražeb císaře Augusta z muzea Augusta Kestnera v Hannoveru (*Berger 1989; Vogt 2009*). V Polsku funguje špičková publikační řada věnovaná antickým numismatickým fondům Národní knihovny Ossolinských ve Vratislavi (Ossolineum), kde již v šesti svazcích byly chronologicky zveřejněny mince od římské republiky po císaře Alexandra Severa (*Sukiennik 1985, 1989, 1991*,

1 Výběrově byly dosud zveřejněny pouze některé soubory nálezových mincí z určitých lokalit, oblastí nebo jednotlivých drobných soukromých sbírek.

2 Rozpracovaná publikace D. Kašparové a J. Militkého.

3 <http://www.numid-verbund.de>; <https://www.numid.online/home>.

1996, 2003; Degler 2016). Připomenout je potřeba také monografii celého fondu římských republikánských ražeb z fondu Národního muzea ve Varšavě (Wiercińska 1996). V jižní Evropě byla dosud věnována pozornost především kolekcím římských republikánských mincí – viz fondy z Archeologických muzeí ve Splitu (Bonačić Mandinić 2006) a Záhřebu (Bilić 2015) a Národních muzeí v Lublani (Kos – Šemrov 1990) a Bělehradě (Borić-Brešković – Popović 2006). Mince římského císařství byly zpracovány v kompletnosti zatím jen ve splitském muzeu (Bonačić Mandinić 2007), v lublaňském muzeu pouze ražby 1. století (Kos – Šemrov 1995). V Bulharsku je publikace římských mincí zahrnuta do širokého edičního rámce Coin collections and coin hoards from Bulgaria spolu s tráckými, makedonskými, řeckými aj. ražbami z kolekcí jednotlivých regionálních muzeí: Loveč a Razgrad (Prokopov – Gushterakliev – Dzanev 2007), Kjustendil (Filipova – Prokopov – Paunov 2009), Smoljan (Filipova – Prokopov 2011), Blagojevgrad (Andonova – Filipova – Paunov – Prokopov 2014;

Hadzhieva – Doychinova – Filipova 2022), Pazardžik (Prokopov 2015), Sandanski, Petrich a Goce Delčev (Prokopov 2016), Chaskovo (Slavova – Prokopov 2017), Stara Zagora (Minkova – Prokopov – Tzvetkova 2019), Sofia (Prokopov 2019) a Vraca (Nenkova – Prokopov – Torbov 2021).

Mince numismatické sbírky MZM jsou v textové i katalogové části této knihy roztrženy, popsány, datovány a klasifikovány podle dvou základních numismatických katalogů – The Roman Imperial Coinage I (31 BC to AD 69), 2. revidované vydání (RIC) a Coins of the Roman Empire in the British Museum (BMC), Volume I: Augustus to Vitellius s přihlédnutím a aktualizací podle novějších odborných prací citovaných v seznamu literatury.

Na závěr úvodní pasáže bych rád poděkoval vedoucí numismatického oddělení MZM a mé milé kolegyni Mgr. Dagmar Grossmannové, Ph.D. za možnost ujmout se zpracování této části fondu systematické sbírky muzea, náhledu do její historie a cenné připomínky v průběhu její realizace.